

ШУМ

Михайло Анатолійович
Kaf.oblik.hif@gmail.com

ЯКИМЕНКО

Оксана Євгеніївна
oeyakimenko@gmail.com

КОСТЕНКО

Тетяна Анатоліївна
kostenko_ta@i.ua

к.е.н., доцент, Харківський
інститут фінансів Київського
національного торговельно-
економічного університету

ст. викладач, Харківський інститут
фінансів Київського національного
торговельно-економічного
університету

магістрант, Харківський інститут
фінансів Київського національного
торговельно-економічного
університету

УДК 341.241

ЗЕД ДОГОВІР ЯК ОСНОВА ВЗАЄМВІДНОСИН МІЖ КОНТРАГЕНТАМИ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

FOREIGN ECONOMIC AGREEMENT AS THE BASIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE CONTRACTORS: ACCOUNTING ASPECTS

Статтю присвячено дослідженню договорів як правової основи регулювання операцій, що відбуваються між суб'єктами господарювання. Метою дослідження є нормативно-правові засади укладання зовнішньоекономічних договорів та дослідження впливу їх положень на відображення інформації в бухгалтерському обліку. У статті обґрунтовано необхідність правильності укладання та оформлення договорів, впливу їх положень на відображення операцій в бухгалтерському обліку, особливо у сфері ЗЕД. Наголошено на дотриманні діючих вимог чинного законодавства як у сфері документального забезпечення документообігу, так і в сфері бухгалтерського обліку.

* * *

Статья посвящена исследованию договоров как правовой основы регулирования операций, которые происходят между субъектами хозяйствования. Целью исследования являются нормативно-правовые основы заключения внешнеэкономических договоров и исследования влияния их положений на отражение информации в бухгалтерском учете. В статье обоснована необходимость правильности заключения и оформления договоров, влияния их положений на отражение операций в бухгалтерском учете, особенно в сфере ВЭД. Отмечено, что соблюдение существующих требований действующего законодательства как в сфере документального обеспечения документооборота, так и в сфере бухгалтерского учета является обязательным.

* * *

The article is devoted to the study of foreign economic agreements as a legal basis for the regulation of transactions between entities of foreign economic activity.

In the introduction, it is determined that obtaining the desired results by the parties to the contract directly depends on the quality of registration of relations between them. Therefore, the question of the correctness of the conclusion and execution of contracts, the impact of their provisions on the reflection of transactions in accounting, especially in the field of foreign economic activity, remain relevant.

The purpose of the study is the regulatory framework for the conclusion of foreign economic agreements and the study of the impact of their provisions on the display of information in accounting. Research results. In recent years, according to the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, there is an active development of cooperation between Ukraine and the countries of the European Union. This leads to a more thorough study of issues relating to the registration of relations between contractors. The basic regulator of legal relations between business entities in the foreign economic sphere is the contract (contract), which is called foreign trade or foreign trade. Therefore, in the article the necessity of correct conclusion and execution of contracts, compliance with their provisions realizatsiyi stages (with accompanying documentary business transactions source documents), the impact of the provisions of the contracts to reflect the accounting operations, especially in foreign trade.

Conclusions. It is emphasized on compliance with the current requirements of the current legislation when concluding and implementing the provisions of contracts both in the field of documentary provision of document circulation (both on tangible and electronic media) and in the field of accounting (in terms of recognition of primary documents for further disclosure of information of them in the accounting system).

Ключові слова: зовнішньоекономічний договір, законодавча база, первинні документи, електронний документообіг

Ключевые слова: внешнеэкономический договор, законодательная база, первичные документы, электронный документооборот

Keywords: foreign economic agreement, legislative base, initial documents, electronic document flow

ВСТУП

Національні економіки країн світу можуть ефективно розвиватись лише за умови їх міжнародної взаємодії. Нині важко назвати країну, яка б не була суб'єктом міжнародних економічних відносин і не знала впливу

зовнішнього середовища. Складовим елементом такого співробітництва країн є зовнішньоекономічна діяльність. Він відіграє дуже важливу роль в економічних відносинах як правова основа регулювання операцій, що відбувається між суб'єктами господарювання та засіб досягнення ефективніших цілей підприємства.

Одержання бажаних результатів сторонами угоди безпосередньо залежить від якості оформлення відносин між ними. Тому питання правильності укладання та оформлення договорів, впливу їх положень на відображення операцій в бухгалтерському обліку, особливо в сфері ЗЕД, залишаються актуальними.

Найбільш ґрунтовно проблеми провадження зовнішньоекономічної діяльності та відображення ЗЕД-операцій в системі бухгалтерського обліку розглядаються у працях таких вітчизняних вчених, як: В.В. Євдокимов, І.В. Жиглей, Л.І. Жидєєва, Ю.А. Кузьмінський, Л.П. Кулаковська, І.О. Лукашова, О.Д. Михасик, М.Ф. Огійчук, В.М. Пархоменко, О.І. Пилипенко, В.В. Радська, М.І. Скрипник, О.І. Степаненко, Л.А. Суліменко, К.О. Утенкова, Н.В. Федькевич тощо

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні нормативно-правових засад укладання зовнішньоекономічних договорів та дослідження впливу їх положень на відображення інформації в бухгалтерському обліку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічним та інформаційним підґрунтям статті виступають наукові праці, Інтернет-сервісів з питань бухгалтерського обліку, нормативно-законодавчі акти тощо.

Під час проведення дослідження були використані методи аналізу, логічного узагальнення, порівняння, діалектичного аналізу.

РЕЗУЛЬТАТИ

Одним із механізмів стимуляції підприємницької діяльності є розвиток зовнішньої торгівлі. В останні роки спостерігається активний розвиток співробітництва України з країнами ЄС. Так, у 2017 р. експорт товарів до країн ЄС становив 17533,4 млн. дол. США і збільшився порівняно з 2016 р. на 29,9 % (на 4037,1 млн. дол.), імпорт – відповідно 20799,4 млн. дол. та збільшився на 21,3 % (на 3658,5 млн. дол.) [1].

Основоположним регулятором правових відносин між суб'єктами підприємницької діяльності в зовнішньоекономічній сфері є договір (контракт), який іменують зовнішньоекономічним або зовнішньоторговельним. Вживаються також терміни зовнішньоекономічна (зовнішньоторговельна) угода (правочин), міжнародний комерційний контракт. Однак різномунітність термінології не впливає на єдину правову природу цього інструмента регулювання, яке здійснюється на приватноправовій основі, тобто на засадах рівності сторін, свободи договору, диспозитивності у визначенні його умов тощо.

Взаємовідносини між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, визначаються шляхом укладання між ними договору (контракту).

Згідно ст. 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» зовнішньоекономічний договір (контракт) – домовленість двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовніш-

ньоекономічній діяльності [2].

Згідно з оновленою редакцією Закону України «Про ЗЕД» № 959 ЗЕД-договір не повинен бути саме матеріальним носієм інформації, а може бути укладений:

- в електронній формі (за дотримання вимог законодавства щодо визнання електронних документів);
- у разі експорту послуг (окрім транспортних) – шляхом прийняття публічної пропозиції про угоду (оферти) або шляхом обміну електронними повідомленнями, або іншим способом (виставлення інвойсу за надані послуги).

Форма оформлення взаємовідносин між контрагентами має важливе значення, оскільки такі документи (контракт в простій письмовій або електронній формі, інвойс або рахунок, в т.ч. в електронному вигляді) будуть підтверджувати факти здійснення господарських операцій та їх визнання в бухгалтерському обліку.

Положенням про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів) визначається перелік розділів, які повинні бути передбачені в зовнішньоекономічному договорі (контракті), якщо сторони такого договору (контракту) не погодилися про інше стосовно викладення умов договору і така домовленість не позбавляє договір предмету, об'єкта, мети та інших істотних умов, без погодження яких сторонами договір може вважатися таким, що неукладений, або його може бути визнано недійсним внаслідок недодержання форми згідно з чинним законодавством України (рис. 1) [3]. Також Господарським кодексом України передбачено, що при укладенні господарського договору сторони зобов'язані у будь-якому разі погодити предмет, ціну та строк дії договору. Якщо договір складений за кордоном, то він буде дійсний на території України за умови додержання вимог законодавства України.

Підписання зовнішньоекономічного договору являє собою ряд дій сторін під час узгодження його умов. Початковим етапом є попередні переговори, в яких потрібно визначити мету угоди, що потрібно зробити і на одержання якого результату ці дії спрямовані.

Реалізація типового зовнішньоекономічного договору проходить ряд етапів, які складаються з послідовних стадій його підготовки (рис. 2).

Як можна побачити, на кожному етапі оформлення та впровадження положень ЗЕД-договору здійснюється документальне супроводження різноманітними формами первинних документів. Для їх визнання (незалежно від форми укладання) слід враховувати вимоги низки нормативних актів:

1) Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р.;

2) Закон України «Про електронний цифровий підпис» № 852-IV від 22.05.2003 р.;

3) Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку № 88 від 24.05.1995 р. тощо.

ЗМІСТ ДОГОВОРУ	
назва, номер договору (контракту), дата та місце його укладення;	
преамбула;	
предмет договору (контракту);	
кількість та якість товару (обсяги виконання робіт, надання послуг);	
базисні умови поставки товарів (приймання-здавання виконаних робіт або послуг);	
ціна та загальна вартість договору (контракту);	
умови платежів;	
умови приймання-здавання товару (робіт, послуг);	
упаковка та маркування;	
форс-мажорні обставини;	
санкції та рекламації;	
урегулювання спорів у судовому порядку;	
місцезнаходження (місце проживання), поштові та платіжні реквізити сторін;	
додаткові умови (за домовленістю сторін).	

Рис. 1. Розділи, що повинні міститися у договорі (контракті), згідно Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів) № 201

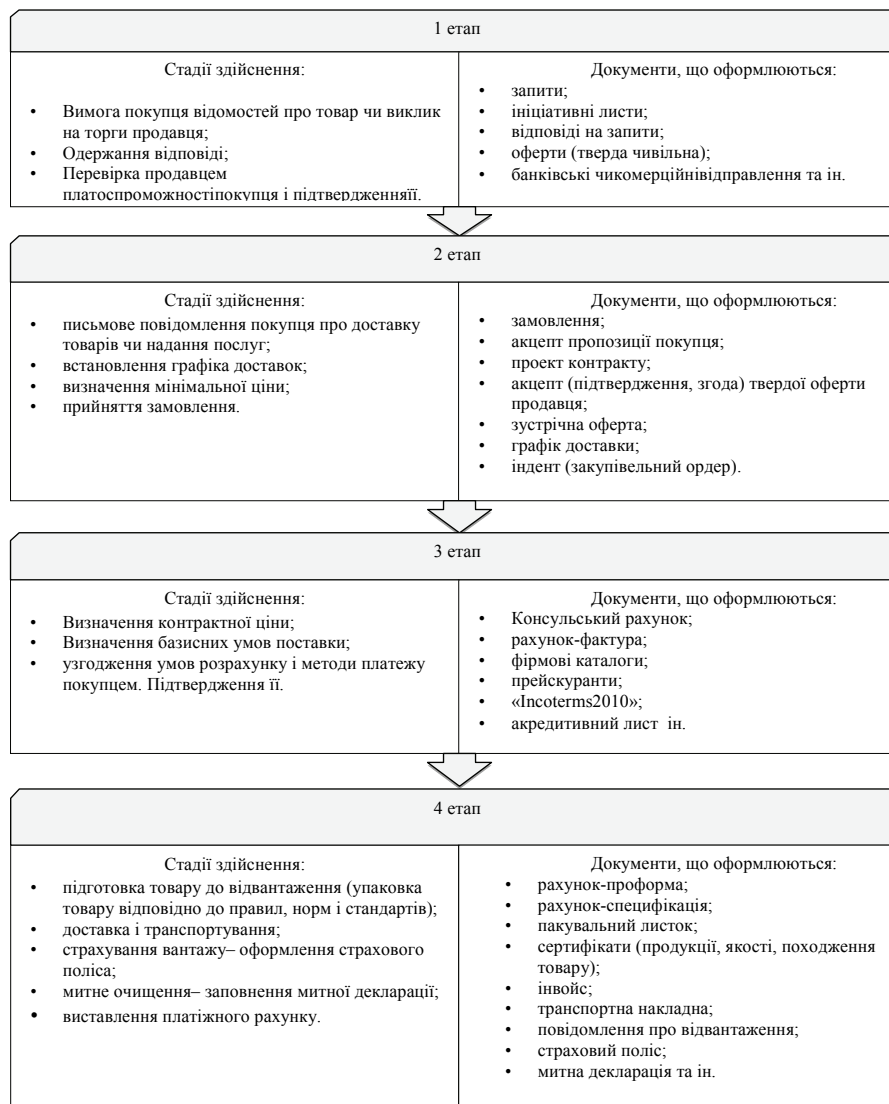

Рис. 2. Основні етапи оформлення і реалізації типового зовнішньоекономічного договору купівлі-продажу

ВИСНОВКИ

Таким чином, визначено, що зовнішньоекономічний контракт (договір) є основним документом, що регулює правові відносини між суб'єктами ЗЕД, в незалежності від форми його укладання. Також під час реалізації положень договору використовуються численні первинні документи, які містять відомості про господарську операцію. Але для визнання таких документів, надання їм юридичної значущості та відображення відомостей із них в системі бухгалтерського обліку слід дотримуватись вимог чинного законодавства.

Список використаних джерел

1. Тенденції розвитку зовнішньої торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=354d699d-4648-4112-a81a-919a80555fb7&tag=TendentsiiRozvritkuZovnishnoiTorgivliUkraini>
2. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України № 959-12 від 16.04.1991 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
3. Про затвердження Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів): наказ Міністерства економіки і з питань євроінтеграції України № 201 від 06.01.2001 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0833-01>
4. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України № 88 від 24.05.1995 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>
5. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. URL:

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

6. Про електронний цифровий підпис: Закон України № 852-IV від 22.05.2003 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/852-15> (дата звернення: 19.11.2018)
7. Целуйко О. Нове про ЗЕД-договори і складання первинних документів. *Баланс*. 12.12.2016. № 98-99 (1663-1664). С. 9-12.

References

1. *Trends in the development of foreign trade in Ukraine*. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=354d699d-4648-4112-a81a-919a80555fb7&tag=TendentsiiRozvritkuZovnishnoiTorgivliUkraini> (in Ukrainian).
2. *About Foreign Economic Activity: Law of Ukraine № 959-12 of 16.04.1991*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12> (in Ukrainian).
3. *On Approval of the Regulation on the Form of Foreign Economic Contracts (Contracts): Order of the Ministry of Economy and Euro-Integration of Ukraine No. 201 dated January 6, 2001*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0833-01> (in Ukrainian).
4. *Provisions on documentary accounting records: Order of the Ministry of Finance of Ukraine № 88 dated 24.05.1995*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (in Ukrainian).
5. *On Accounting and Financial Reporting in Ukraine: Law of Ukraine No. 996-XIV of 16.07.1999*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (in Ukrainian).
6. *On Electronic Digital Signature: Law of Ukraine No. 852-IV dated May 22, 2003*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/852-15> (in Ukrainian).
7. Tseluyko O. *New about foreign trade agreements and drafting of primary documents*. *Balance*. 12.12.2016. № 98-99 (1663-1664). (in Ukrainian)